

DE TUIN VAN ANTHONY TERWEN
BIJ ROTTERDAM 1766
DOOR LEONARD A. SPRINGER

ER wordt in boeken over tuinkunst of over bouwkunst herhaaldelijk geschreven over Oud-Hollandsche tuinen. Men gaat daarbij steeds af op oude prentjes uit bekende 17e- en 18e-eeuwsche prentwerken, doch hoogst zelden komt men origineele technische teekeningen der ontwerpers tegen, die ons laten zien, hoe zij er eigenlijk in plattegrond uitzagen, hoe de verschillende onderdeelen in elkander pasten.

Wel ontmoet men somtijds oude gravures van tuinen in vogelperspectief, doch meestal zijn dit afbeeldingen van zeer groote buitens of parken in meer of minder geslaagden Le Nôtre-stijl. Doch hoe de kleinere technisch in elkander zaten, daarvan zag men niets, op enkele uitzonderingen na, zelfs niet in boeken, die speciaal dit onderwerp behandelden.

Het geluk bracht mij eenige jaren geleden in handen een collectie origineele teekeningen en schetsen van genoemde en ongenoemde tuinen, ontworpen en geteekend door zekeren Jb. Hagen, blijkens ook bouwkunstige werken van zijn hand, bouwmeester van beroep in de laatste helft der 18e eeuw.

Wie die Jb. Hagen was en waar hij woonde heb ik niet kunnen uitvinden, hoewel hij een bekende persoonlijkheid moet geweest zijn, die in Amsterdam, Rotterdam en Haarlem heeft gewerkt.

Wat Rotterdam betreft, zien wij dit uit bijgaande reproductie van zijn tekening van den tuin van zekeren heer Anthony Terwen aldaar.

Uit de tekening blijkt hoe eenvoudig sommige tuinen geweest zijn, veel minder weelderig dan wij gewend zijn te zien op de platen en prentwerken uit dien tijd. De plattegrond is weinig ingewikkeld; omvangrijke broderies, de zoo sprekende kenmerken der 17e- en 18e-eeuwsche tuinen, zijn tot een minimum gereduceerd.

Beelden en vazen, hoewel zij niet aangegeven zijn, zullen

wel niet ontbroken hebben, want uit een verkoopboekje van een inboedel van een dergelijken eenvoudigen aanleg bij Amsterdam blijkt wel degelijk, dat er marmeren en zandsteenen beelden aanwezig waren.

Wij kunnen en mogen dus veronderstellen, dat de tuin van den heer Terwen ook op die manier aangekleed is geweest. Zoo is het zeer goed aan te nemen, dat op het ronde grasperk in het sterrebosch een monumentale vaas of een beeld gestaan heeft en dat in de holle gedeelten van de geschoren heggen bij de broderies busten op hooge pedestals te vinden waren. Ook zullen de ronde grasperkjes bij de broderies wel met kleinere vazen versierd zijn geweest. Zonder dergelijke versieringen zou de tuin er wel erg een-tonig uitgezien hebben, daar gelegenheid tot aanbrengen van bloemen geheel ontbrak.

Deze veronderstelling wordt volkomen bevestigd, als we bij den verkoop van den tuin, in 1776, lezen, dat in den verkoop niet begrepen zullen zijn „'t beeldwerk, de vazen en de pedestallen”.

De geschiedenis van de buitenplaats, waarvan deze tuin een deel uitmaakte, is in het kort de volgende:

De houtkooper Anthony Terwen kocht in 1739 een stuk land aan de noordzijde van de Schie tegenover de Schans, dat reeds als tuin was aangelegd en liet daarop een heerenhuis bouwen, dat hij Eykenburch noemde en waarbij dan Jacob Hagen in 1766 voor een nieuwen tuinaanleg zorgde.

Het wordt bij den verkoop, na Terwen's dood in 1776, omschreven als volgt:

„Een capitaale en extra vermakelijke Buitenplaats genaamt Eikenburg, bestaende in een groot en nieuw getimmerde heerenhuizinge, voorzien van verscheide fraaye behange en gestucadoorde kaamers, waarin nieuwe modieuse steene schoorsteenmantels, spiegels en schilderstukken, kelders en spatieuse keuken en alle verdere commoditeyten, zijn uitzigt hebbende over de landerijen nae Rotterdam, Delfshaven, Schiedam en Overschie etc. Voorts koetshuis, stallingen voor zes en vier paerden, tuinmanswooninge, nog drie aparte knegtswooningen, zijnde de plaets bepland met ex-

*F. de Haes. Nagelaten gedichten 250 - 255
Maria Johanna Terwen.*

quise vrugtboomen, schoone starre- en slingerbossen, mitsgaders een groot orangehuis, fraaije koepel en salon, ananas-, druiven- en persikkekasten, vischrijke vijvers, en verders van alles voorzien wat tot een capitaale Buitenplaets word vereischt, staende en gelegen met de heerenhuizinge aen de Schiekade bij de Schans onder de jurisdictie dezer stad Rotterdam en met de moestuin, stallingen, knegtswooningen, plantagie en verders dat daeraen dependeerd onder den Ambagte van Overschie in den Oudendijkse Polder, bij den houtzaagmolen De twee gebroeders”.

Behalve de bovengenoemde beelden en vazen hielden de verkoopers, de beide dochters van Terwen met hunne echtgenooten, ook een groot aantal boomen en gewassen: oranjen en citroenboomen, laurieren en laurestinus, mirten, oleaners, juca's, aloës en ananasplanten aan zich.

De nieuwe eigenaar haastte zich het buiten te sloopen en verkocht drie jaar later, in 1779, wat van de heerlijkheid nog restte: „een stuk land met een huys en erve, vóór deze geweest de Buytenplaets genaemt Eykenburch”. Nauwelijks tien jaar lang heeft dus het product van Hagen's tuinkunst aan de Schie geprikt¹).

1) Mededeeling van den redacteur. Gifteboek 12 Febr. 1739, Verkoopboek 19 Juni 1776 en Gifteboek 6 Nov. 1779.

DE MEDICIJNKIST VAN DEN ADMIRAAL

Op den 11en Meij 1661 op 't versouck van Paetreus 't sijnen huysse een kist (die hij voor de vice-admiraal Cortenaer gereet hadde gemaekt) gevisiteert. Die kist, int generael geconsidereert sijnde, is bevonden onbequaem te sijn doch het gene Paetreus hadde geleverd, wort geoordeelt eenighsints leverbaer te sijn.

Resolutieboek van het apothekersgilde
Inv. nr. 4 blz. 4¹).

1) Zie hierover Dr. Hk. Cohen in het Pharm. Weekblad 1930, blz. 811.